

Sz. W. Ślaga

"Zur Theorie der experimentellen Methode", W. Dietrich, "Deutsche Zeitschrift für Philosophie" 16 (1968) : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 5/2, 230-231

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W aspekcie gnoseologicznym przyczyn mechanicyzmu biologicznego szukać należy, zdaniem Kopsa, w swoistym ujęciu 1. relacji między podmiotem i przedmiotem, 2. stosunku między tym, co obecne, a tym, co historyczne w poznaniu, 3. w tradycji analityczno-merystycznego sposobu myślenia w biologii, 4. w szerokim stosowaniu w biologii modeli i analogii itd.

Wychodząc z pojęcia ideału nauki i naukowości, autor stara się sformułować „obiektywnie ważne” sądy wartościujące mechanicyzm biologiczny. Mechanicyzm, zwłaszcza ontologiczny, którego podstawy utworzone są przez substancjalne modele ontologiczne, oceniany jest w biologii współczesnej zdecydowanie negatywnie. W przeciwieństwie do niego ujęcie dialektyczne, w ramach którego tworzy się nie-substancjalne (ale materialistyczne w swym typie) modele ontologiczne, zyskuje ocenę pozytywną.

Sz. W. Ślaga

Dietrich W., *Zur Theorie der experimentellen Methode*, Deutsche Zeitschrift für Philosophie, 16(1968)1, 107—113

Artykuł Dietricha poświęcony jest rozważaniom na temat teorii badań eksperymentalnych oraz natury eksperymentu. Zarówno z analizy teoretycznej badań eksperymentalnych, jak i z rozpatrywania różnorodnych konkretnych schematów metod tego rodzaju rodzi się szereg pytań natury tak teoriopoznawczej i metodologicznej, jak i ontologicznej. I tak: 1. czy przy pomocy eksperymentu można poznać obiektywną rzeczywistość, czy tylko jej stronę zewnątrzno-zjawiskową? 2. jakie przedmioty badać można przy pomocy eksperymentu? 3. jakie współrelacje zachodzą pomiędzy obserwacją, eksperymentem i teorią?

Celem odpowiedzi na te pytania autor dokonuje najpierw rozróżnienia pomiędzy eksperymentem i eksperymentalnymi metodami badania jako takimi. Jeżeli nie przyjmie się tego podstawowego rozróżnienia, to nastąpić może redukcja eksperymentu do poziomu prostej obserwacji, a w konsekwencji zaprzeczy się możliwości teoretycznego poznania obiektywnie istniejącej rzeczywistości przy zastosowaniu metod eksperymentalnych. Zasadniczą funkcją tych metod jest weryfikacja hipotez.

Teoria określana jest przez autora jako system pewnych twierdzeń naukowych wyjaśniających adekwatnie współzależności danego zespołu zjawisk czy przedmiotów, a każde twierdzenie takiego systemu poddane zostało wszechstronnej weryfikacji eksperymentalnej. Hipotezą zaś w ujęciu Dietricha są pewne twierdzenia naukowe, opisujące określoną klasę przedmiotów czy zjawisk, lecz nie zweryfikowane jeszcze

(przynajmniej nie wszystkie) poprzez badania eksperymentalne.

W strukturze metod eksperymentalnych, których zasadnicza funkcja metodologiczna sprowadza się do weryfikacji hipotez, wyróżnia się następujące elementy:

1. wyciągnięcie z hipotezy wniosków logicznych i opracowanie planu eksperymentu,
2. przeprowadzenie badań eksperymentalnych,
3. interpretacja wyników badań eksperymentalnych i ocena ich stosunku do sprawdzanych hipotez.

Zasadnicza funkcja eksperymentu jako jednego z elementów metody eksperymentalnej sprowadza się więc do udzielenia odpowiedzi na pewne konkretne pytania związane z weryfikowanymi hipotezami, a odnoszące się do samego przedmiotu badanego i jego właściwości.

Sz. W. Ślaga

Siwokon P. E., *Metodologiczeskije problemy jestestwiennonaucznogo eksperimienta*, Izdatelstwo Moskowskogo Uniwersiteta 1968, s. 370.

Obserwowany obecnie szybki rozwój badań naukowych, nowe odkrycia w dziedzinie nauk przyrodniczych i humanistycznych, proces różnicowania się nauk pociąga za sobą wzbogacanie się metod naukowych, tworzenie nowych hipotez, analogii i modeli cybernetycznych, a co za tym idzie, także nowych uogólnień filozoficznych. Konieczność filozoficznego opracowania metod poznania wynika z potrzeb samego przyrodoznawstwa. Nic więc dziwnego, że przy analizie specyfiki metod poznania naukowego szczególną uwagę zwraca się na eksperyment przyrodniczy — podstawę wszelkiego badania naukowego przyrody martwej i żywej. Podkreśla się i analizuje te momenty metodologicznej i epistemologicznej problematyki współczesnego przyrodoznawstwa, które mają istotne znaczenie dla przedstawicieli tak filozofii, jak i badaczy eksperymentatorów ciągle jeszcze nie doceniających ważności teoretycznych, logiczno-metodologicznych i filozoficznych założeń swej pracy doświadczalnej.

Takim właśnie celom służyć ma książka Siwokoniana pt. „Metodologiczne problemy eksperymentu przyrodniczego”, poświęcona analizie podstaw i treści metodologicznej eksperymentu i procesu eksperymentowania w naukach przyrodniczych.

Zasadniczym celem omawianej pracy jest określenie pojęcia eksperymentu przyrodniczego, wskazanie na jego rozwój historyczny, próba wykazania relacji pomiędzy eksperymentem i teorią w różnych dziedzinach przyrodoznawstwa.

Całość pracy Siwokoniana, zaopatrzona w indeks osobowy, podzielona